

Med Hensyn til selve det foreliggende Forslag, maa jeg sige, at det er jo ganske vist med nogen Overvindelse, at jeg søger nogle Bemærkninger til den Kritik, der hidtil er øvet. Jeg hørte nemlig fra den ærede Ordfører for Forslagsstillerne (Wojfen), at han ikke længere fastholdt det store Syn, vi ellers have hørt om i Anledning af denne Sag, det var ikke længere saa stort et Arbejde, som vi have læst om, før vi begyndte Forhandlingen her; nu var det bleven til en ganske lille udfoldig Ting. Hvis det er rigtig, at denne Ting er udfoldig, maa man efter disse Dages Forhandling sige, at det ærede Medlems Forslag er i høj Grad en forfulgt Udfoldighed. Jeg tvivler om, at der i en lang Række af Aar er fremkommet noget Forslag, der er blevet saadan kølhalet som dette. Jeg tror ikke, nogen Dyd er bleven i den Grad forfulgt som den Udfoldighed, Forslagsstillerne ere traadte op for her. Der er forskellige gode Grunde. (Uro). Ja, jeg vil sige, hvis det maa være mig tilladt, til de Herrer, der ville have Afslutning, at de maa endelig ikke tro, at de fremme Afslutningen ved at arrangere deres Pasfar derovre. Naar det, trods de Herrer's Ønske om at standse Forhandlingen, alligevel er lykkedes at komme til Orde, tænker jeg, at ikke alene jeg men ogsaa de, der følge efter, ville benytte sig af denne Ret, saalænge de kunne, saa de maa ikke tro, at de spare noget af deres Sengetid i Aften ved at anstille deres Pasfar her rundt omkring, som maatte skulde vanstelliggøre mig mine Udtalelser. — Selve Lovforslaget efter dets Indhold tænker jeg er tilstrækkelig dømt. Dette, at det er en StatteLov, der rammer nedad i Stedet for at ramme opad, skal jeg ikke opholde mig videre ved, men der er et Sidemotiv, om jeg maa kalde det saa, i Birkeligheden efter Forslagsstillernes Mening et meget væsentligt Motiv, det er Hensynet til Landbruget. Vi skulle gaa ind paa dette Forslag særlig af Hensyn til Landbruget. Det ærede Medlem fra Stege (Wojfen), tilligemed adskillige andre har i disse Dage malet os ret mørke Billeder af den Tilstand, Landbruget befinder sig i, og de kunne have Ret derv. jeg skal ikke bestride det. Jeg skal erkende, at hvis der overhovedet kunde gøres noget af Betydning for Landbruget, er Tiden dertil. Men Spørgsmaalet er jo, om man gennem et Forslag som dette i Birkeligheden støtter Landbruget paa nogen Maade, der er værd at tale om. Der kan, naar der er Spørgsmaal om at støtte Landbruget, være Tale om at støtte det i to Retninger. Der kan være Tale om for det

første at støtte det i dets Egenkab af Erhvervsgræn uden Hensyn til, hvorledes det gaar de enkelte Klasser, der drive dette Erhverv. En saadan Udvikling af Landbruget kan finde Sted, uagtet en stor Del af Befolkningen i Landbruget befinder sig i en yderlig slet Stilling. Vi kende tilfulde Forholdet i England, hvor Landbruget i en lang Række, før vi begyndte paa en mere intensiv Drift, var forud for os, men desuagtet er Stillingen mellem Landarbejderne i England endnu mere fortvivlet end hos os. Man kan arbejde for Landbrugets Fremme uden Hensyn til store Klasser af Landbefolkningen. Det have vi set andet Sted og for øvrigt ogsaa her, hvor der arbejdes paa forskellig Maade, uden at der er tænkt særlig paa de mindste i Landbruget. Men der er ogsaa en anden Maade at støtte Landbruget paa; det er at tage Sigte paa forskellige Klasser i Landbruget, ved at se, om særlig Gaardmandsstanden eller Husmandsstanden eller Landarbejderne eller, for at tage dem alle med, om Godsejerne ikke skulde trænge til Støtte. Spørgsmaalet bliver altsaa nu det, om man paa een af disse to Maader fremmer Landbrugets Belfærd gennem disse to Lovforslag. Jeg vil da først opfatte det Spørgsmaal, om man fremmer Landbrugets Udvikling i Almindelighed ved dette Forslag, bortset fra, hvorledes enkelte Klasser have det. Jeg maa sige, at i den Henseende har jeg ikke hørt andet end en Paastand uden noget som helst Bevis. Jeg kan slet ikke se, hvorledes dette, at man faar sit Sukker noget billigere og betaler sin Bajer noget dyrere, i Birkeligheden skulde bidrage til nogen Udvikling af Landbruget. Jeg henstiller til ærede praktiske Landbrugere, om de kunne tænke dem, at vort Landbrug vilde vinde fremad i Intensitet og Produktivitet ved den Stat, som her foreslaas. Jeg tror, enhver Landmand vil sige, hvis han bliver spurgt, at det er noget, der hverken hjælper fra eller til med Hensyn til Landbrugets Udvikling i Almindelighed, om man lægger denne Stat paa det ene eller det andet Objekt. Jeg tror altsaa ikke, at de ærede Forslagsstillere, navnlig det ærede Medlem fra Stege, vil kunne opretholde en Paastand om, at man gennem denne Statteomlægning vil fremme vort Landbrugs Udvikling i Retning af yderligere Produktivitet eller mere intensiv Drift. Jeg tror ikke, det paa nogen Maade kan paastaa, og jeg har heller ikke i disse Anbefalinger, jeg har hørt af Forslaget fra et Landbrugsstandpunkt, set, at det skulde gavne Landbruget i den Henseende. Men saa bliver det andet Spørgsmaal tilbage, om man gennem